
The New Journalism: Tunteen ja toiminnan journalismia

Markku Juusola

Journalismi on siitä mielenkiintoinen ilmiö, että aina silloin tällöin toimittajat itse rupeavat miettimään työnsä perusteita. Usein asetetaan vastakkain jotain "vanhaa" ja tilalle jotain "uutta". Näin on käynyt viimeksi Sanomalehtimiehen numerossa 1/89. Ylen toimittaja Risto Johnson kirjoittaa työpaikastaan otsikolla "Ylen keski-ikä kriisi" mm. näin:

"Nuorikin polvi sosiaalistuu nopeasti konformistiseen virkamiesmoraaliin, vaikka moni tajuaa 70-luvun hyveen – subjektin häivytyksen – hyvän journalismin kahleeksi. Subjektin häivyttämisen tekniikalla sammuu hengen palo ja järjen valo."

(---)

"Voin jo kuvitella tieto-oppineiden kärkeät välihuudot bunkkereistaan: mitä tilalle? Vastaan, että hyvää journalismia ei voi eikä pidä ahtaa tietoteoreettiseen kaavaan, ei ainaakaan etukäteen. Tiedotustutkimus on kyllä sinänsä itsereflektiota edistävää, stimuloivaa, hyödyllistä ja hauskaa, mutta ei ohjelmatyölle välttämätöntä. Juuri nyt kaivattaisiin enemmän henkilökohtaista vastuuta katsojan/kuulijan edessä ja oman itsen kuuntelemista. Koordinaattien kerjääminen seminaarien tieto-oppineilta sisältää jo oman työn väärinkäsityksen."

Puheenvuoro on lähes identtinen niiden puheenvuorojen kanssa, joita Yhdysvalloissa käytettiin 1960-luvun puolivälistä kymmenen vuotta eteenpäin, kun puhuttiin journalismin

kriisistä, uudenlaisen journalismin tarpeesta ja perusteltiin uuden journalismin (The New Journalism) tarpeellisuutta.

Noudatan Johnsonin neuvoa enkä tässä pohdi subjektiivisuus-objektiivisuus -ongelmia, vaikka ne ovatkin ensisijaisen tärkeitä.

Journalismia vai kirjallisuutta?

Loppujen lopuksi ilmiössä The New Journalism (jota kutsun tässä suomennetulla nimellä uusi journalismi) ei ollut mitään perusteellisesti uutta. Se ei jättänyt mullistavia jälkiä, ei synnyttänyt koulukuntaa eikä uutta lajityyppeä.

Mutta sillä oli monenlaista ja eritasoista tilausta amerikkalaisessa yhteiskunnassa ja journalismissa. Sen avulla pelastettiin tai yritettiin pelastaa muutama aikakauslehti television aiheuttamalta kuolemalta. Lukemattomista uutta journalismia sivunneista mielipidekirjoituksista käy ilmi, että maassa kaivattiin hyvää journalismia, rehellisyyttä. Es-tablishmentin (kuka muistaa mitä se tarkoittaa?) journalismi asetettiin kyseenalaiseksi, uusi sukupolvi uusine kulttuurivirtauksineen (siis nykyiset suuret ikäluokat) oli käsittämätön ja salaperäinen. Vanha journalismi ei pystynyt käsittelemään sitä muuta kuin uhkana.

Uusi journalismi oli ennen kaikkea dokumenttikirjallisuuden ja reportaasijournalis-

min eräs kukoistusvaihe. 1930-luvulla oli edellinen. Toimittajan ja kirjailijan ammatti-kuva hämärtyi ja sekoittui. Oli pakko kertoa historiallisina pidetyistä tapahtumista, olla kronikoitsija.

Toiminta ja tunne

1960- ja 1970-lukujen vaihteen amerikkalaisia älymystöä tutkittiin empiirisesti ja havaittiin, että oli selvä sukupolvien välinen kuilu, uusi ja vanha intelligentsia. Uusi intelligentsia ei ollut kiinnostunut vanhoista muodoista, kuten omista lehdistä, piireistä ja puolueista. Älyn tilalle olivat tulleet "toiminta ja tunne". (Kadushin 1974, 25).

Toiminta ja tunne -aatteen juuret löytyvät 1950-luvulta. Vapaasti kelluvan beat-sukupolven kirjallisuus ja elämänihanne olivat 1960-luvun nuorisoliikkeiden ja myös kuuluisimpien uusien journalistien, kuten Norman Mailerin ja Hunter S. Thompsonin esikuvia.

Valkoinen beat-sukupolvi ihanoi mustaa alakulttuuria, jazzia, johon vielä liittyi "vaaran elementti", mustat ihmiset, hämärät baarit, huumeet, alkoholi ja avoin seksuaalisuus. Toiminnan ja tunteen filosofia meni äärimmillään 1960-luvun jipeillä, poliittisesti aktivoituneilla hipeillä. Nimitykset ovat hölmöjä, mutta parempiakaan ei ole keksitty. Jippi tulee sanasta YIP (Youth International Party).

Ryhmä luonnehti toimintaansa mm. seuraavilla ilmauksilla: "Katu on teatteri ja teatteri on toimintaa."

"Olen marxilainen trippari ja psykedeelinen bolshevikki."

"Oman tajunnan räjähdettyä räjähtävät myös systeemin muurit."

"Elämäntapamme – happo (LSD), pitkä tukka, erikoiset vaatteet, huumeet, rock-musiikki, seksi – on vallankumous."

"Politiikka ei ole sitä ketä äänestät tai mitä tuet, vaan miten elät elämäsi."

Jipin oli oltava henkilökohtaisesti, elävänä vastakohtana järjestäytyntä yhteiskuntaa vastaan. Keskivertokansalaisten piti ymmärtää elämänsä typeryydet. Valistustyön keinoja olivat ironia, parodia, shokeeraaminen ja iva. "Parempi syödä presidenttiehdokas ennen kuin se syö valitsijansa", perustelivat jipin sian valintaa presidenttiehdokkaakseen. (Ks. esim. Ala-Ketola 1985, 88, 96-97, 94-95; Cantor 1970, 275; Bjurström 1980, 77-83; Cook 1971, 200).

Valkoinen neekeri

Uuden journalismin yhteys 1950-luvun mustaan ja 1960-luvun valkoiseen nuorison alakulttuuriin on erityisen selvä Norman Mailerin kohdalla. Kirjailijaa tutkinut Richard Poirier pitää vuonna 1957 julkaistua esseetä *White Negro* (Valkoinen neekeri) Mailerin ohjelmajulistuksena, josta hän ei ainakaan 1970-luvun alkupuoleen mennessä ollut luopunut.

Poirierin mukaan Mailerin koko 1960-luvun uraa – myös journalistiuraa – leimasi suuntaus kohti historiallista reportaasia. Häntä on luonnehdittu "moraaliseksi salatieteilijäksi", joka etsii hajanaisesta maailmasta kadonnutta moraalialia. (Poirier 1972, 59-60)

Valkoisessa neekerissä Mailer asettaa ihan teekseen hipsterin, "uuden seikkailijoiden lajin, amerikkalaisen eksistenttialistin". "Eksistenttialistille, pyhimykselle, härkätaistelijalle ja rakastajalle on yhteistä palava tietoisuus nykyhetkestä", mikä oli Mailerinkin tavoite. Tällä tavalla uuden journalistin hahmo osoittautuu persoonallisuustyyppiksi. Hipster on luonnetyppi, johon Mailer samaistui löytääkseen oleellisen, ei kuvatakseen erillisiä, empiirisiä asioita. (Ks. esim. Cook, 93; Meisenhelder

1977, 469)

Nyt, 20 vuotta myöhemmin, voi jo sanoa, että Mailerin *Yön armeijat* (1968) on uuden journalismin merkkiteos. Samalla se on Thompsonin teosten ohella ainoa suomennettu alan teos. Kirja on reportaasi vuonna 1967 pidetystä Vietnamin sotaa vastustaneesta ja Pentagoniin suuntautuneesta mielenosoituksesta.

"Pentagonin marssin ympärillä liehuneet joukkotiedotusvälineet loivat epätarkkuuksien metsän, joka voi pimittää historian ponnistukset; romaanimme on tarjonnut meille mahdollisuuden, niin vieläpä välineenkin tosiseikkojen silmäilemiseen ja tajuttavuuden tutkimiseen siinä valokentässä, jonka uuras linsinhionta on luonut." (...) (Mailer 1968, 215)

Näin Mailer perustelee valintansa oikeutta. Hän kirjoittaa myös: (...) "Hän kirjoitti välttämättömyyden pakosta nopeammin kuin koskaan ennen, ikään kuin maan historian kiihtyvää vauhti olisi kieltänyt harkinnan". (emt., 211) Näin astuu hipster-sankari, valkoinen neekeri näyttämölle. Mailer kirjoittaa pitkän reportaasinsa alkuosan "Pentagonin portaat" kolmannessa persoonassa, jossa päähenkilönä on Mailer itse.

Hän kuvaa kokemuksiaan tähän tapaan:

"Musiikki, ei mielumminkin näytelmä oli alkanut melkein shakespearemaisena pahaenteisine tulevien suurien nautintojen julistuksineen. Nyt Osallistuja tajusi, että tämä oli alkua pahojen henkien karkottamiselle Pentagonista, niin, lehdet olivat tehneet suuren numeron erään hippijohtajan, Abbie Hoffmanin vaatimuksesta saada lupa ympäröidä Pentagon tuhanellakahdellasadalla miehellä; tarkoitus oli muodostaa niin voimakas taikarengas, että Pentagon kohoaisi sata metriä ilmaan. Ilmassa Pentagon sitten, niin kertoi otaksuma, muuttuisi oranssinväriseksi ja tärisisi niin kauan, että kaikki pahat henget pakenisivat tuota leijailua. Silloin lopuiksi Vietnamin sota." (emt., 119-120)

Itse manaukseen osallistuja Mailer osallistui näin:

"Juuri niin, hipit olivat vaeltaneet Tiibetistä Kristukseen ja edelleen keskiaikaan, nyt he olivat vallankumouksellisia alkemisteja. No, ajatteli Mailer, ei sii-

nä mitään, hän oli itsekin vasemmistokonservatiivi. 'Pois, pahat henget, pois! Pois, pahat henget, pois!' 'Tiedätkö, minä pidän tästä', hän sanoi Lowellille (kirjailijatoveri).

Lowell ravisti päätään. Hän ei näyttänyt huolettomalta. 'Se oli hyvää jonkin aikaa', hän sanoi, 'mutta se oli niin perhanan yksitoikkoista.' (emt., 123)

Tässä ei ole mitään varsinaista "uutta" journalismia, mutta episodissa, jossa Mailer antaa pidättää itsensä, on. Mailer käveli mielenosoittajia ja poliiseja erottavan köysiaidan ja ruohikon yli kohti poliisiketjua. Mailer kuvaa kohtaamista poliisien kanssa näin:

"... He näyttivät kivettyneiltä. Lamaantuneita kasvoja hänen ohittaessaan. He eivät tienneet mitä tehdä. Se johtui hänen tummasta raidakkaasta puvustaan ja liiveistään, ruskean ja sinisen kirjavasta solmios-taan, hänen jakauksestaan, tynnyrimäisestä rintakehästään, hänen liian varhain kehittyneestä outokummustaan – hänen on itsensäkin täytynyt näyttää pankinjohtajalta, järkkensä menettäneeltä pankinjohtajalta!" (emt., 128-131)

Sitten Mailer väittää tavoittavansa jotain oleellista, mitä tavallinen journalismi ei tavoita, mutta minkä hipster-persoonana liikkuva kirjailija-toimittaja tavoittaa. Mailer ei sano asiaa suoraan näillä sanoilla, mutta tulkinta ei liene kaukana todellisuudesta.

Mailer kirjoittaa näkemistään sotilaista ja sheriffeistä näin:

"... ympärillä seisoskelevista sotilaista ja seriffeistä huokui kylmää, ammattitaitoista harkittua välinpitämättömyyttä (...) heillä oli sellaiset kasvot, jotka kuuluivat lännen juttujen pahoille pojille (...) elottomat silmät ja sylkimärkä sikari, heissä oli tuollaista viekasta säädyllyisyyden ja kiiman sekoitusta, joka niin usein ilmenee pikkukaupunkilaissheriffeissä isänmaallisuutena ja lahjussollarin imelänä lemunä." (emt., 137, 148-149)

Yön armeijoiden lopussa Mailer vielä perustelee menetelmänsä:

"Vastalauseliike, joka ei kasva heikkenee päivä päivältä, koska vastalauseliikkeet ovat riippuvaisia joukkotiedotusvälineissä herättämästään mielenkiinnosta. Mutta joukkotiedotusvälineet ovat kiinnostuneita vain liikkeistä, jotka kasvavat dramaattisesti tai lysähtävät kasaan. Aktiivista siviilirikkomustoimintaa tarvittiin siis antamaan loistoa ja jul-

kisuutta mielenosoitukselle – washingtonilaisen etusivun jutun sijasta oli saatava aikaan maailmanlaajuinen etusivun juttu." (emt., 227)

1960-luvun kronikoitsija

Sosiologi Thomas Meisenhelder pitää Tom Wolfen journalismia ns. ymmärtävän sosiologian hengenheimolaisena. Hän löytää sukulaisuutta Max Weberiin ja Chicagon koulukuntaan. Jälkimmäiseen etenkin sikäli, että molemmat uskoivat statuskilpailun olevan sosiaalisen vaihdon ja kanssakäymisen perusta. Wolfe kirjoittaa ja analysoi kohteidensa "statussfäärejä". Hän tallentaa tarkasti kohteidensa lingvistisen maailman eli käyttää slangia ja suoraa taltioitua vuoropuhelua. (Meisenhelder, 467-469)

Wolfen laaja 1960-luvun tuotanto vilisee tarinoita ja kuvauksia uusista alakulttuureista ja uusien vaikutteiden suodattumisesta ylempiin "statussfääreihin". Kokoelmansa *The Kandy-Kolored Tangerine-Flake Streamline Baby* syntymistä kirjoittaja kuvaa näin: "Monta raivoisaa volttaa hyvänolon tunnetta. Kuljin tämän maan reunalta toiselle ja sitten Englannin reunalta toiselle." Hän tapasi ihmisiä, joiden tekemiset saivat hänet hurmioon. Hän kirjoitti nuoresta Teiniamerikan nerosta, levytuottaja Phil Spectorista, Andy Warholin undergroundelokuvien "supertähdestä" Baby Jane Holzerista, hän seurasi Cassius Clayn jalanjälkiä.

Wolfe seurasi ennen kaikkea tyylejä. "Ennen valta loi hienon tyylin, mutta nykyään ylevä tyyli tulee alhaalta, ihmisiltä, joilla ei ole valtaa, jotka ovat marginaalisia." (Wolfe 1969a, 212)

Wolfen mukaan 1960-luvulla amerikkalainen elämä "homogenisoitui yhä enemmän valtakeskuksistaan". Ainutlaatuisia tyylejä syntyi enää vain "marginaali-, hihhuli-, hylkiö- ja pa-

riaryhmissä", joita ovat teini-ikäiset, taiteilijat, boheemit, hipit, neekerit, narkkarit ja homot. (Wolfe 1969b, 170-172)

Wolfe aloitti "luonnoksilla" (sketches) mafiosoista, New Yorkin uusista julkkiksista ja populaarikulttuurista, mutta julistautui vähitellen 1960-luvun kronikoitsijaksi, etenkin Kaliforniassa, rahan, tyylien ja nuorison sekamelskassa. (Wolfe 1969a, xii-xiii)

"Tavat ja moraali olivat 1960-luvun historiaa. Kun historioitsijat sadan vuoden kuluttua kirjoittavat 1960-luvun Amerikasta (...) he eivät kirjoita siitä Vietnamin sodan tai avaruustutkimuksen tai poliittisten murhien vuosikymmenenä ... vaan vuosikymmenenä, jonka aikana tavat ja moraali, elämäntyyli, käsitykset maailmasta muuttivat maata ratkaisuvammin kuin mitkään poliittiset tapahtumat.

(...) Opin, että julkaisijat odottivat myös. He olivat suorastaan itkeneet uusien kirjoittajien kirjoittamien romaanien perään, uusien kirjoittajien, jotka tekisivät suuria romaaneja hippitai- tai campuselämästä tai radikaaleista liikkeistä tai Vietnamin sodasta tai huumeista tai seksistä tai mustista militanteista tai kahakoivista ryhmistä tai koko pyörteestä yhdellä kertaa." (Wolfe 1973, 29-30, suom. M.J.)

Wolfe kirjoitti enimmäkseen *The Esquire* -aikakauslehteen. Pitkiä ja lyhyitä luonnoksia ja reportaaseja julkaistiin lukuisissa kokoelmissa. Wolfen kunnianhimoisin yritys 1960-luvulla oli *The Electric Kool-Aid Acid Test* (1969). Se oli Wolfen ensimmäinen "täyspitkä" romaani – itseasiassa dokumenttiromaanin. *Acid Test* on toinen uuden journalismin merkkiteos. Siitä on kirjoitettu paljon ja yleensä kiittävään sävyyn. (Ks. esim. Zavarzadeh 1976, 131-135; Hollowell 1977, 131-146; Hellmann 1981, 101-125)

Wolfe kuvaa kirjailijanakin tunnetun hipin, Ken Keseyn, johtaman Merry Pranksters -hippiryhmän vaiheita Kaliforniassa ja Yhdysvaltoja kiertäneellä matkalla.

Wolfen pyrkimys oli luoda uudelleen "se henkinen tai subjektiivinen todellisuus", minä ryhmä koki USA:n matkallaan sekä omilla henkilökohtaisilla happomatkoillaan. "...tässä

kirjassa kuvatut tapahtumat olivat sekä ryhmäseikkailua että henkilökohtaista tutkimusmatkailua. Monet heistä saavuttivat hyvän tuntemuksen kummallakin tasolla." (Wolfe 1969c, 371)

Ryhmä kuvasi sekä matkailuaan että LSD-matkojaan kameroilla ja nauhureilla. Wolfella oli koko aineisto käytössään, vaikkei hän itse ollut mukana läheskään kaikessa. Wolfe tavallaan käänsi jo valmiit tallenteet tekstiksi — kirjallisuudeksi, jos haluatte — esimerkiksi näin:

"Kesey ja Babbs ja Paula ottavat happoappelsiini-mehua jääkaapista ja odottavat värähtelyjä. Paula on helvetin hyvällä päällä. Hän ei ole koskaan ennen ottanut LSD:tä, mutta hän näyttää pelottomalta ja immuunilta ja valmiilta kaikkeen ja hän nauttii kunnan annoksen. He odottavat värähtelyjä ... ja sieltä ne tulevat.

Babbsilla on suuri ruokokeppi, kävelykeppi, ja hän heiluttaa sitä ilmassa, kolme heistä, Babbs, Kesey ja Paula, juoksee nauraen ja potkien ja kiljuen järveen ja Paula sukeltaa — ja tulee pintaan pää mudan ja vihreän liman peitossa — loistaen miltei järven ja aution yllä. Hän on saavuttanut euforian —

'Ooooooh! Se poreilee!'

— vetäen käsillään liman liukastamia hiussäikeitään ylös ja —

'Ooooooh! Se poreilee!'

— vesipisarot hänen limaisilla hiuksillaan ovat hänen mielestään kuin timantteja, ja kaikki ymmärtävät heti hänen tunteensa, jopa Sandy —

'Ooooooh! Se poreilee!'

— Saavutti euforian! Hän koristeli itsensä euforian vallassa pitkillä, rasvaisilla limaköynnöksillä. Lännen onnellisin limafriikki — ja Babbs on euforiassa hänen takiaan. — 'Gretchen Vihättävä Limakuningatar!! Hän kiljuu ja heiluttaa keppiään kohti taivasta.

'Ooooooh! Se poreilee!'

'Gretchen Vihättävä Limakuningatar.'

'Se poreilee!'

'Gretchen Vihättävä!'

Ja sen kaunista. Kaikista tulee maanisia ja euforisia, kuin he olisivat kaikki yhtäkkiä ottaneet happoa..." (emt., 66-68, suom. M.J.)

"Mielettömän subjektiiivista"

Epäilemättä Suomessa maineikkain uusi journalisti on Hunter S. Thompson. Gonzo on jo vakiintunut nuorison ja toimittajien kielenkäyttöön "mielettömän subjektiiivisuuden" synonyyminä. Jos Suomessa tehdään gonzo-juttu, toimittaja kirjoittaa vauhdikkaasti, kertoo itse jutun teosta, ajatuksistaan, mielipiteistään; usein päädytään loppuajatukseseen, että todellisuus, tai se osa todellisuudesta, jota yritettiin kuvata, on niin mieletön, että sitä on mahdoton kuvata "normaalisti". Myös Thompson käytti tällaista kaavaa.

Kuitenkin ensimmäinen Thompsonin teos *Hell's Angels: A Strage and Terrible Saga* (1966) on mitä tavanomaisin dokumenttikirja, joskin sen aihe, pelottava moottoripyöräjengi, oli outo. Myös Thompsonin tapa mennä jengiin mukaan ei ollut tavanomaista, mutta ei ainutlaatuista.

Pian gonzo vakiintui Thompsonin tavaramerkiksi. Sitä on kuvattu mm. näin:

"...mielettömän subjektiiivista journalismia, missä reportteri itse aiheuttaa monet kuvamistaan tapahtumista." (Hollowell, 158)

"...maanista, adrenaliinipitoista yksikön ensimmäisen persoonan tyyliä, jossa kirjoittajan omat tunteet hallitsevat juttua. (...) Thompson on useimmiten häviävä, tolkuton ja puoleksi psykoottinen". (Wolfe 1973, 172)

Gonzo syntyi "osittain sattumalta, osittain Thompsonin elämänasenteesta ja miehen halusogeneettiin huumeisiin kohdistuvan kiinnostuksen yhteisvaikutuksesta." (Saarinen 1982, III-IV)

Uutta journalismia tutkinut John Hellmann ei pidä Thompsonin itsestään luomaa kuvaa oikeana. Hurja psykopaatti oli naamio, joka katki lämpimän, anteliaan, ujon miehen, joka halusi olla kirjailija. Thompsonin mielestä

"kirjailijoiden pitää olla pohjimmiltaan hie-
man elämää suurempia". Faulkner, Fitzgerald
ja beat-kirjailija Jack Kerouac olivat Thomp-
sonin esikuvia. Huumeita hän perusteli sillä,
että ilman niitä hänen järkensä olisi kuin toi-
sen luokan kirjanpitäjällä. (Hellmann 1981,
72)

Hellmann pitää Thompsonin tavaramerk-
kejä – Wild Turkey -viski, moottoripyörät,
erikoiset autot, dobermanpinserit, huumeet,
kovaääninen musiikki jne. – populaarikirjalli-
suudesta tuttuna kikkana (esim. Sherlock
Holmesin, James Bondin tai Philip Marlowen
hahmot). Thompsonin journalismi on mustaa
huumoria. Se kertoo kirjoittajan skitsofreeni-
sestä käsityksestä isänmaastaan. Gonzo on
Hellmannin mukaan "yksilöllistä kapinaa ih-
misen yhdenmukaistumista ja kieroutumista
vastaan". Thompson on aikamme veijari (jour-
nalisti), jonka edeltäjiä tavataan kansanperin-
teestä, keskiajan näytelmistä jne. (Hellmann,
67-72).

Thompson on ainoa nimekäs ja tässä käsi-
telty uusi journalisti, joka oli henkilökohtai-
sesti mukana 1960-luvun puolivälin alakult-
tuureissa. "Oli fantastinen, universaalinen
tunne ..., että olimme voittamassa ... Oli tun-
ne Vanhan ja Pahan voimien väistämättömäs-
tä voittamisesta ... Ratsastimme korkean ja
kauniin aallon harjalla." Katkelma on Thomp-
sonin laajimmasta gonzo-teoksesta *Fear and
Loathing in Las Vegas* (1971), missä Thomp-
son tuon tuostakin muistelee mennyttä aikaa.
Samassa kirjassa hän peilaa itseään ja omaa
sukupolveaan Las Vegasiin – voitonhimoon
perustuvaan Amerikkaan. "Olin suhteellisen
kunnioitettava kansalainen – ehkä moninker-
tainen rikollinen, mutta en lainkaan vaaralli-

nen." (Thompson 1971, 74)

Kirjallisuus

- ALA-KETOLA, Marja. Hippejä, jippejä, beatnikkejä.
Amerikan 1960-luvun vastakulttuuriliikkeiden histori-
aa. Oulu 1985.
- BJURSTRÖM, Erling. Generationsupproret. Ung-
domskulturer, ungdomsrörelser och tonårsmarknad
från 50-talet till 80-tal. Malmö 1980.
- CANTOR, Norman F. The Age of Protest. Dissent and
Rebellion in the Twentieth Century. London 1970.
- COOK, Bruce. The Beat Generation. New York 1971.
- HELLMANN, John. Fables of Fact. The New Journal-
ism as New Fiction. Urbana 1981.
- HOLLOWELL, John. Fact and Fiction. The New Jour-
nalism and the Nonfiction Novel. Chapel Hill 1977.
- JUUSOLA, Markku. Osallistuva journalismi, 1960-lu-
vun alakulttuurit ja uusi journalismi Yhdysvalloissa.
Pro gradu -tutkielma. Tiedotusopin laitoksen jul-
kaisusarja A, 62/1988. Tampere 1988.
- KADUSHIN, Charles. The American Intellectual Eli-
te. Boston 1974.
- MEISENHELDER, Thomas. Sociology and New Jour-
nalism. Journal of Popular Culture 2/1977, s. 467-475.
- POIRIER, Richard. Norman Mailer. New York 1972.
- SAARINEN, Esa. Gonzo! Waroom! Esipuhe teokses-
ta: Thompson, H.S. Suuri Hainmetsästys. Engl. alku-
teos: The Great Shark Hunt. Pirkkala 1982.
- THOMPSON, Hunter S. Fear and Loathing in Las Ve-
gas. A Savage Journey to the Heart of the American
Dream. New York 1971.
- THOMPSON, Hunter S. Suuri hainmetsästys. Outoja
tarinoita oudolta ajalta. Suom. Pekka Markkula. Pirk-
kala 1982. Alkuteos: The Great Shark Hunt. 1979.
- WOLFE, Tom. The Kandy-Kolored Tangerine-Flake
Streamline Baby. New York 1969.
- WOLFE, Tom. The Pump House Gang. New York
1969.
- WOLFE, Tom. The Electric Kool-Aid Acid Test. New
York 1969.
- WOLFE, Tom. The New Journalism. With an antholo-
gy edited by Tom Wolfe and E.W. Johnson. New York
1973.
- ZAVARZADEH, Mas'ud. The Mythopoeic Reality.
The Postwar American Nonfiction Novel. Urbana
1976.